

MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI ZA MESEC APRIL 2023. GODINE¹

UVOD

Monitoring medijske scene izrađuje se s ciljem kontinuiranog praćenja događaja i procesa koji utiču na stanje medijskih sloboda u Republici Srbiji. Autori monitoringa bave se: slobodom izražavanja; praćenjem implementacije postojećih propisa; usvajanjem novih propisa, ali i izmenama i dopunama aktuelnih, kako iz oblasti medija, tako i iz drugih oblasti koje na direktan ili indirektan način utiču na slobodu medija; kao i analizom SLAPP tužbi (strateških tužbi protiv učešća javnosti) usmerenih prema novinarima i medijima.

Za izradu monitoringa koriste se javno dostupni podaci, podaci dobijeni od novinara, urednika i drugih medijskih radnika, novinarskih udruženja i medijskih asocijacija, kao i državnih i nedržavnih organa.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva napada, pretnji i pritisaka na novinare. Podaci Republičkog javnog tužilaštva govore da je tokom 2023. godine u javnim tužilaštvima formirano 14 predmeta koji se odnose na lica koja obavljaju poslove od javnog značaja u oblasti informisanja.² Prema poslednjim podacima koje je objavilo Nezavisno udruženje novinara Srbije, od početka 2023. godine zabeleženo je 37 napada na novinare (tri fizička napada, 26 slučajeva pritisaka i 8 verbalnih pretnji).³

¹ Monitoring za april biće proširen tokom narednog mesca, budući da se ovaj deo monitoringa odnosi na prvu polovinu aprila, i to na segmente: „Sloboda izražavanja” i „SLAPP tužbe usmerene prema novinarima i medijima”.

² [RJT statistika napada na novinare od 2016 do kraja marta 2023. god.](#), tekst objavljen dana 14. 04. 2023. godine na portalu Bezbedni novinari.

³ <https://www.bazenuns.rs/srpski/napadi-na-novinare>

Prema statistici Republičkog javnog tužilaštva u periodu od 2016. godine (od kada se vodi ovakva vrsta statistike) do kraja 2023. godine, na osnovu podnetih krivičnih prijava formirano je ukupno 460 predmeta, od kojih je u 267 utvrđeno da postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično delo na štetu bezbednosti medijskih radnika. Od navedenih predmeta u 28,46% njih izrečene su krivične sankcije, dok je u 4,87% predmeta sud oslobodio optuženog ili odbio/odbacio optužni akt. U 31,09% od navedenih predmeta potencijalni učinilac nije identifikovan ni nakon što su preduzete sve istražne radnje, dok su u preostalom procentu u toku: dokazne radnje, istraga, postupak međunarodne pravne pomoći ili glavni pretres pred nadležnim sudom.

Slučaj Ivana Ivanovića, voditelja emisije na Nova S

Ivan Ivanović, voditelj i autor satirične emisije „Četiri i po muškarca sa Ivanom Ivanovićem”, koja se emituje na televiziji Nova S, objavio je na svom Tviter nalogu preteće SMS poruke koje mu je poslao Simo Spasić, predsednik Udruženja porodica kidnapovanih, ubijenih i nestalih sa prostora Kosova i Metohije, ali i osoba koja je pravnosnažno bila osuđena na četiri i po godine zatvora⁴ zbog silovanja bivše supruge. Spasić je Ivanoviću preteće poruke uputio nakon što je bio spomenut u njegovoj emisiji. Spasić je Ivanoviću poručio da će mu „polomiti kičmu”, uz brojne druge vulgarne pretnje usmerene ka Ivanovićevim ćerkama i supruzi. Povodom pretećih poruka koje je poslao, Spasić je sredinom aprila dao iskaz. Prema navodima iz medija privremeno mu je oduzet mobilni telefon.⁵

Simo Spasić u javnosti je poznat kao neko kome slanje pretećih poruka nije strano. Nakon što je Ivan Ivanović objavio poruke koje je od njega dobio, preteće poruke dobila je i Olja Bečković. Novinarka je potvrdila da to nije prvi put da od joj se Spasića obraća na takav način.

⁴ „Hodajući Informer“: [Ko je Simo Spasić, aktivista koji novinarima šalje preteće poruke?](#), autor V. Jeremić, tekst objavljen 11. 4. 2023. god. na portalu Danas.

⁵ „[Simo Spasić saslušan u policiji danas zbog uvredljivih poruka Ivanu Ivanoviću](#)”, tekst objavljen 13. 4. 2023. god. na portalu Danas.

U februaru tekuće godine Spasić je prvostepeno osuđen na šest meseci zatvora zbog izvršenja krivičnog dela proganjanje. Oštećeni u tom postupku je Aleksandar Stankov, novinar portala „Južnih vesti”.⁶ Tom prilikom Spasiću je izrečena i mera bezbednosti zabrana približavanja i komunikacije sa oštećenim, tako što mu je zabranjeno da se oštećenom približi na udaljenosti manjoj od 50 metara, zabranjen mu je pristup u prostor rada oštećenog na udaljenosti manjoj od 50 metara od sedišta internet portala „Južnih vesti”, zabranjeno mu je da sa oštećenim komunicira lično, preko trećih lica, telefona i na bilo koji drugi način, i to sve u trajanju od godinu dana od pravnosnažnosti presude.⁷

Povodom pretećih poruka upućenih Ivanoviću oglasile su se mreža Safe Journalists⁸ i novinarska udruženja,⁹ zahtevajući hitno procesuiranje i kažnjavanje Spasića. Pomenute organizacije pozvale su državne organe da stanu na put takvom ophođenju prema novinarima.

Slučaj Jelene Obučine, novinarke Nove S

Jelena Obučina, novinarka televizije Nove S, krajem prošle godine bila je žrtva napada na društvenoj mreži Tviter. Veliki broj brutalnih pretnji (među kojima su se naše pretnje „nabijanjem na kolac” i „spaljivanjem”) uputio joj je Nenad Paunović iz Velikog Gradišta. Paunović je ubrzo lišen slobode. U aprilu slučaj je dobio epilog. Paunoviću je izrečena osuđujuća presuda zbog izvršenja krivičnog dela Ugrožavanje sigurnosti. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od godinu dana, uz odluku da ista bude izvršena u prostorijama u kojima stanuje, uz primenu elektronskog nadzora. Takođe, izrečena mu je

⁶ [SafeJournalists: Pretnje TV voditelju Ivanu Ivanoviću u Srbiji](#), izvor SafeJournalists, tekst objavljen dana 10. 4. 2023. godine na portalu NUNS-a.

⁷ [Simo Spasić prvostepeno osuđen na 6 meseci zatvora zbog pretnji novinaru „Južnih vesti”](#), autor T. Todorović, tekst objavljen 23. 2. 2023. god. na portalu Južne vesti.

⁸ [SafeJournalists: Threats to TV Host Ivan Ivanovic in Serbia](#)

⁹ [UNS: Simo Spasić da odgovara zbog pretnji Ivanu Ivanoviću](#)

mera zabrane približavanja na udaljenosti manjoj od 200 m kako novinarki, tako i njenom mestu stanovanja. U isto vreme zabranjena mu je svaka komunikacija sa Obućinom.¹⁰

Tokom sudskog postupka Paunović je priznao izvršenje krivičnog dela, izrazio je kajanje i rekao da to delo više neće ponavljati. Izneo je da je poruke slao izrevoltiran time što je, prema njegovim rečima, Obućina vređala Predsednika Srbije, cinično se smejući. O posledicama svog činjenja, kako je rekao, nije razmišljao.

II SLAPP TUŽBE USMERENE PREMA NOVINARIMA I MEDIJIMA

Apelacioni sud u Beogradu potvrdio je prvostepenu presudu Višeg suda u Beogradu kojom je odbijen tužbeni zahtev privrednog društva „Milenijum tim“ d.o.o. Beograd, angažovanog na nekim od najvećih građevinskih projekata u zemlji¹¹. Tužbom je traženo da izdavač i odgovorna urednica medija „JUGpress“ naknade materijalnu štetu „Milenijum timu“ zbog (navodne) povrede poslovnog ugleda tužioca.^{12, 13} Reč je o jednoj od tri tužbe koje su pomenuto privredno društvo, odnosno, njeni vlasnici podneli protiv urednice i izdavača „JUGpressa“, a povodom izveštavanja sa konferencija za štampu koju su organizovali opozicioni političari u februaru 2021. godine, u Vranjskoj Banji i Leskovcu. Tom prilikom, od strane istog privrednog društva, tužen je veći broj medija, iako su *citirali* saopštenja i izjave političara. Prema podacima analize [„Sloboda izražavanja, drugi redovni izveštaj o zaštiti slobode izražavanja u pravosudnom sistemu Srbije pred sudom“](#), analize su sprovele Fondacija Slavko Ćuruvija i Centar za pravosudna istraživanja (CEPRIS), kompanija Milenijum tim, u periodu od marta do maja 2021. godine, Višem sudu u Beogradu podnela je ukupno 27 tužbi protiv medija.

Medij JUGpress je u tekstu „Jeremić: Vrh režima preko Milenijum tima otima i Vranjsku Banju“, objavljenom 6. februara 2021. godine, tekstu zbog koga je bio tužen,

¹⁰ [Zbog pretnji na Tviteru Jeleni Obućini osuđen na godinu dana kućnog zatvora uz nanogicu](#), izvor Nova.rs, tekst objavljen 11. 4. 2023. godine na portalu Danas.

¹¹ <https://www.krik.rs/drzava-milenijum-timu-prosle-godine-dala-poslove-vredne-gotovo-12-miliona-evra/>

¹² [Apelacioni sud odbacio žalbu Milenijum tima, JUGpress oslobođen](#), tekst objavljen dana 5. 4. 2023. godine na portalu JUGpress.

¹³ [Sud odbio prvu tužbu Milenijum tima protiv osnivača i glavne i odgovorne urednice JUGpressa](#), tekst objavljen 5. 12. 2022. godine na portalu JUGpress.

doslovno preneo ono što se o kupovini jednog od hotela u Vranjskoj Banji moglo čuti na konferenciji za štampu.

Pre podnošenja tužbe kompanija „Milenijum tim” nije uputila redakciji „JUGpressa” zahtev za objavljivanje odgovora na informaciju, niti je tražila objavljivanje reakcije na navode koji su tokom konferencije bili izneti.

S obzirom na to da je u pitanju vrlo delikatna pojava koja se najdirektnije tiče medijskih sloboda u Srbiji, pojava koja bi po svom karakteru mogla biti vrsta SLAPP pritiska na medije, dobra je vest to što je sud odbio tužbeni zahtev u prvom u nizu pokrenutih postupaka. Međutim, kako je svaki slučaj zaseban postupak, biće važno punu pažnju posvetiti svakom pojedinačno. Analiza tendencija kada je reč o sudskim odlukama mogla bi trasirati put kako razumevanju, tako i budućnosti slobode izražavanja.